

РЕЦЕНЗИЯ

по конкурс за заемане на академична длъжност доцент, по 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (ИКТ в образованието, електронно обучение на обучаеми със специални образователни потребности), обявен в бр. 57 на Държавен вестник, бр. от 26.06.2020 г. с кандидат доктор Благовесна Стоянова Йовкова, гл. асистент във Факултет по педагогика на Софийския университет „Св. Климент Охридски”

Член на научно жури: професор д-р Галин Борисов Цоков

1. Обща характеристика и професионална биография на кандидата

Единственият кандидат в конкурса за заемане на академична длъжност *доцент* - Благовесна Стоянова Йовкова е родена през 1971 година. Завършва висше образование в СУ „Св. Климент Охридски“, специалността *български език и литература и преподавател в средните училища* през 1995 година, а през 2000 г. успешно се дипломира като магистър по *Специална педагогика, слухово-речева рехабилитация*. Благовесна Йовкова защитава докторска дисертация в областта на педагогиката и информационните и комуникационните технологии в образованието през 2010 година. В периода 1996 до 2013 година тя работи в Средно специално училище с детска градина за деца с увреден слух “Проф. д-р Дечо Денев” София, като учител /слухово-речев рехабилитатор/. От 2013 г. Благовесна Йовкова е главен асистент по 1.2. Педагогика (ИКТ в образованието) в СУ „Св. Климент Охридски“ – Факултета по педагогика. В момента гл. асистент. д-р Йовкова е преподавател в катедра „Дидактика“.

2. Научноизследователската и научно-приложната дейност на кандидата

В обявения конкурс д-р Йовкова кандидатства с 23 публикации, от които една монография, 12 статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация и 9 статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове. Четиринайсет от публикациите са в международни издания. В списъка с публикации за конкурса е включена и публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“. Общо публикациите на кандидатката са 38, в това число 1 учебник и 1 методическо ръководство.

Оценка за вида и качествата на представените научни трудове по тематиката на конкурса

а/ Монографии

Съобразно изискванията на ЗРНС, сред представените трудове е налице монография, хабилитационен труд. Това е монографията *Йовкова, Б. Електронното обучение – възможности разширяване на достъпа до висше образование за студенти със специални образователни потребности. ISBN:978-954-07-4974-7, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София, публикувана през 2020 година.*

Книгата е посветена на един от слабо разработен /в теоретичен и теоретико-приложен план/ проблем възможностите на електронното обучение за разширяване на достъпа до висше образование за студенти със СОП. Осъщественото комплексно проучване освен теоретичния анализ на изследваната проблематика включва и емпирично проучване на различни аспекти на изследвания феномен в което участват преподаватели и студенти с различни типове нарушения. Така д-р Йовкова насочва своите научноизследователски усилия към тема, която е твърде актуална и значима не само за теорията е-обучението, но има своите проекции по отношение на актуалното състояние на системата на висшето ни образование и неговата достъпност за лица със СОП . Това е така, защото разгледаните въпроси, свързани със: спецификите на обучението на студенти с различни типове нарушения във висшите учебни заведения; предимствата и ограниченията на електронното обучение в контекста на обучение на студенти със СОП; потенциала на технологиите за персонализиране на учебния процес в зависимост от обучителните специфики, потребности и предпочитания на обучаемите със СОП, са едни от важните по отношение на процеса на подобряване на качеството на образователните услуги и осигуряване на равнопоставеност на всички студенти в съвременните университетски организации и хибриднизиране на формите на академично взаимодействие в тях. В този смисъл разработената от авторката тема е с висока научна и научно-приложна стойност.

Като цяло монографията печели със своите положителни черти и приносни моменти, които могат да се обобщят по следния начин:

1. Значимост и актуалност на разработения в монографията проблем.
2. В теоретичен план е осъществен комплексен анализ на теоретични постановки, свързани с приложението на електронното обучение за разширяване на достъпа до висше образование за студенти със СОП.

3. Аналитично са представени основните изисквания, критерии и съществуващите стандарти за технологична достъпност в процеса на проектиране и практическо реализиране на електронно обучение.
4. Обобщени са добри практики в областта на електронното обучение за повишаване на достъпа до образование на обучаеми с различни типове нарушения.

б/ Студии и статии в научно-теоретични списания, научно-методически списания и сборници

Основните научноизследователски акценти в тези научни трудове са:

- проучване на проблема за използване на електронни ресурси от преподавателите от СУ „Св. Климент Охридски“ в обучението на студенти със СОП;
- изследване на мненията и нагласите на студентите към дистанционната форма на обучение;
- разработване на система за електронна автентикация на обучаемия, която да подпомага електронното оценяване в онлайн и смесени среди на обучение, включително и на студенти със СОП;
- определяне на съвременните перспективи пред електронното дистанционно обучение на студентите със специални образователни потребности.
- изследване на спецификите в е-оценяването при онлайн обучението в академична среда
- осигуряване на адаптирана подкрепа на студенти със СОП в условията на е-обучение;
- предимствата при въвеждане на електронни форми на обучение на студенти със СОП;
- проектиране на модел за компютърно подпомогнато обучение с помощта на интерактивна мултимедия при овладяване на лексикалната страна на речта от децата с различна степен на слухови нарушения;
- анализ на използването на съвременните ИКТ в обучението на деца със СОП;
- изследване на качеството на електронното дистанционно обучение;
- използването на „сериозни игри“ при формиране на професионални компетентности на студенти – бъдещи учители;
- проучване на педагогическия потенциал на сериозните игри в помощ на професионалната подготовка на бъдещи учители.

Като цяло може да се даде много добра оценка на представена от д-р Йовкова научна и научно-приложна продукция в областта на използването на ИКТ в образованието и електронното обучение на обучаеми със специални образователни потребности.

3. Оценка на учебно-преподавателска дейност на кандидата

Според представените документи, изискуемата учебна натовареност е налице. Преподавателската дейност на главен асистент д-р Йовкова е свързана с водене на лекции и/или семинарни упражнения в 2 специалности в ОКС бакалавър и 5 специалности в ОКС магистър по дисциплините: *ИКТ в образованието; Обучение на деца със затруднение в ученето; Технологиите в обучението на деца със СОП; Дистанционно образование за възрастни; Теория и методология на електронното обучение; Оценяване и подбор на образователен софтуер; Педагогически дизайн на електронно обучение; Създаване на образователна мултимедия; Образователни функции на социалните медии; ИКТ в обучението и работа в дигитална среда; ИКТ и мениджмънтът в образованието; Приобщаващо образование; Практикум в ОУ и СОУ.*

За високото качество на преподавателската дейност на д-р Йовкова свидетелстват и следните факти:

- Член е на Центъра за дистанционно обучение (ЦДО) на Софийския университет и е сътрудник към Националния център за дистанционно обучение;
- Ръководител е на педагогическата практика на студентите от Магистърска програма „ИКТ в образованието“.
- Член е на Учебно-научна лаборатория “Център по образователни технологии” към Факултет по педагогика;
- Участник е в 9 образователни и научни проекти /международни и национални /;
- Обучител е на учители по различни национални програми и квалификационни курсове.

4. Основни научно-теоретични и научно-приложни приноси

Приносите на главен асистент д-р Йовкова са областта на: *Интегриране на ИКТ в образованието; Електронно обучение на обучаеми със специални образователни потребности; Електронно дистанционно обучение и електронно оценяване.* Най общо те могат да се сведат до следното:

- За първи път в България са изследвани мненията и нагласите на студенти със СОП, относно възможностите на електронното оценяване и към използване на иновативна онлайн системата за автентикация на обучаемия и антиплагиаризъм TeSLA.
- Конструиран и реализиран е комплексен подход към изследване на такъв сложен феномен като електронното обучение в специфичния образователен контекст на студенти със СОП, съчетаващ количествени и качествени методи на изследване;
- Анализирани са и са систематизирани теоретични идеи и подходи, свързани с изискванията към дизайна и приложението на електронното обучение за осигуряване на пълноценен достъп в академичния процес на студенти с различни типове нарушения във висшите училища;

- Очертани са тенденциите на развитие на електронното обучение на студенти със СОП и са формулираните препоръки по посока на изграждане на приобщаваща и подкрепяща академична среда;
- Доказана е необходимостта (теоретично и по емпиричен път) от осигуряване на индивидуализирана подкрепяща и адекватна образователна среда за студентите със СОП;
- Систематизирани са различни педагогически и технологични подходи и модели за концептуализиране на понятието достъпност на електронното обучение в контекста на обучение на студентите със СОП;
- Конструирани са ефективни преподавателски стратегии при проектиране и провеждане на електронно обучение в електронна учебна среда с оглед потребностите на студентите с различни типове нарушения;
- Осъществен е систематичен теоретичен анализ и са проведени емпирични изследвания с цел да се идентифицира педагогическата ефективност на разнообразни информационни и комуникационни технологии в различни образователни среди;
- Проучени са мненията и нагласите на студенти за качеството на различните елементи в педагогическия дизайн на смесен и онлайн тип курсове;
- Обоснована е необходимостта от въвеждането на съвременни информационни и комуникационни технологии в подготовката на бъдещите учители като е направен обстоен анализ на педагогическите възможности на електронните образователни игри (serious games);
- Разработен е педагогически модел за дизайн на виртуален практикум на основата на технологията на „сериозните игри” насочен към професионално-практическа подготовка на студенти-бъдещи учители
- Предложен е авторски модел за електронно дистанционно обучение за подготовка на педагози на ниво курс. Той включва примерен вариант за проектиране на електронен курс в областта на интегриране на ИКТ в учебно-възпитателния процес на ученици със СОП.
- Анализирани са възможностите и ограниченията на електронното оценяване и автентикацията на изпитваните лица в контекста на обучението на студенти със СОП;

Като подкрепа за тази цялостна преценка на научните приноси, може да се посочи факта, че трудове на д-р Йовкова са били посочвани като значими и цитирани в редица издания – монографии и статии в периодични издания и научни сборници. Цитиранията в *Web of Science Clarivate Analytics* са 24, а в *Scopus ELSEVIER* са 20. Цитиранията на публикациите, установени от кандидатката са 19.

5. Критични бележки и препоръки

Към научно-преподавателската дейност на д-р Йовкова могат да бъдат отправени някои препоръки:

- В бъдещите свои изследвания тя да разработи, концептуален и научно-приложен модел на персонализирано обучение на студенти със СОП в смесена и онлайн академична среда;
- Считаю, че д-р Йовкова има научноизследователските достижения и достатъчно преподавателски опит за да публикува академичен учебник по *Информационни технологии в образованието*.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от гл. асистент доктор Благовесна Йовкова, отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на СУ. Тя е представила достатъчен брой висококачествени научни трудове. В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси, които са получили национално признание. Кандидатката в конкурса изпълнява съответните минимални национални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“. Нямам съмнение за плагиатство в представените за рецензиране научни публикации.

Въз основа на запознаването с представените научни трудове, тяхната значимост, съдържащите се в тях теоретични и научно-приложни приноси, давам своята **положителна оценка** и намираю за основателно да предлага доктор Благовесна Стоянова Йовкова, да заеме академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 1.2. Педагогика (ИКТ в образованието, електронно обучение на обучаеми със специални образователни потребности).

21. 10. 2020 г.

Рецензент:

/проф. д-р Галин Цоков/